

Suomalainen oopperaklassikko syntyi hitaasti

Rovasti Urpo Kokkonen muistelee, miten *Viimeiset kiusaukset* -ooppera syntyi hänen veljensä Lauri Kokkosen ja pikkuserkkinsa Joonas Kokkosen yhteistyönä.

Urpo Kokkonen esittelee kotinsa seinällä olevaa siniharmaasävyistä taulua, jossa seuraväki istuu tumman tuvan tuvan penkeillä. Kumartuneiden hahmojen takaa pilkistävät pienen lapsen kasvat, jotka katsovat kohti.

- Maalaus on tehty lapsuudenkodistani Pielavedeltä joskus 50-luvulla. **Riitta Castrén** on onnistunut hyvin kuvaamaan nöyrää pielaveläistä herännäisyyttä.

Urpo Kokkonen vietti viime kesänä 90-vuotisjuhliiaan TempPELLIAUKION kirkossa, jonka rakentamisen aikaan hän toimi Taivallahden seurakunnan pappina. Kokkonen vihittiin papiksi 1956, ja hän toimi aluksi Pielaveden seurakunnassa. Hän on ollut myös Kirkon maailmanneuvoston stipendiaattina Englannissa sekä merimieslähetys- ja siirtolaistyössä Australiassa ja Uudessa Seelannissa. Viimeiset virkavuotensa hän toimi **Juhani Rekolan** työtoverina ja seuraajana Tukholman suomalaisessa kirkossa.

Viime kesänä pidettiin Pielavedellä kirjailija **Lauri Kokkosen** kunniaksi juhlatilaisuus. Hänen syntymästään tuli tänä vuonna kuluneeksi 100 vuotta. Lääninkouluneuvos Lauri Kokkonen kuoli Oulussa 1985. Hän kirjoitti muun muassa 14 näytelmää, joista yksi tunnetuimmista on *Viimeiset kiusaukset*, joka kertoo maallikkosaarnaaja **Paavo Ruotsalaisen** elämästä.

Kokkoset asuivat Pielavedellä Pangansalon saarella. Lauri Kokkonen vietti myöhemmin lomiaan saarella ja kirjoitti siellä myös *Viimeiset kiusaukset* -näytelmää.

- Samassa mökissä tiedettiin asuneen myös seppä **Högmanin** perheineen, kun hän teki työtään Pielavedellä. Se merkitsi Laurille tavattoman paljon, Urpo Kokkonen kertoo.

VAIVATTU SIELU SAA AVUN

Seppä Högmanin taidot sielunhoitajana tunnettiin laajalti, ja niin saareen saapui kerran myös Paavo Ruotsalainen häntä etsimään. Seppä oli kuitenkin muuttanut jo Jyväskylän seudulle, joten Paavon oli jatkettava matkaa.

Urpo Kokkonen muistelee **Alfred Otto Schweden** kirjoittamaa Paavo Ruotsalaisen elämäkertaromaania *Mutta yksi sinulta puuttuu*, jossa Paavo oli pitkän ja raskaan taipaleen jälkeen löytänyt seppä Högmanin. Tulijan olemus oli jo kertonut sepälle siinä määrin ahdistuneesta taipaleesta, että hän oli kysynyt Paavolta, kuinka moneen puuhun katselit tullessasi.

- Lauria puhutteli Paavon ja sepän kohtaamisessa se, miten vaivattu sielu, itsemurhan partaalla oleva ihminen, jota eivät olleet mitkään pätevät pystyneet auttamaan, sai lopulta avun sepältä.

Urpo Kokkonen arvelee, että seppä Högman antoi Paavolle **Thomas Wilcoxin** *Kallis hunajan pisara* -kirjan.

- Ruotsin puolella vaikuttaneella herätyksellä oli luultavasti yhteyksiä Yli-Iihin, mistä seppä oli lähtöisin.

VAHVOJEN VAIKUTTAJIEN HISTORIAA

- Lauri ihastui seppä Högmaniin ja Paavo Ruotsalaiseen. Sepän ja Paavon kohtaaminen oli hänelle tärkeä, siitä hän löysi työnsä pohjan. Lauri vierasti korkeakirkollisuutta, mahtipitäjien ja suurten pappien valtaa.

Urpo Kokkosen mielestä herännäisyyden historiaa on kirjoitettu pitkälti voimakkaiden pappien ja heidän seurakuntiansa mukaan. Hän luettelee esimerkkeinä paikkakunnista Iisalmen, Kiuruveden, Lapinlahden ja Pyhäjärven.

Urpo Kokkonen pahoittelee sitä, että Pielaveden herännäisyys, hiljainen ja nöyrä kansa, on jäänyt huomiotta.

- Pielaveden seurakunnan kappalainen **Gummerus**, jonka ympärille heränneet kokoontuivat, ei perustanut mitään ryhmää. Ukko-Paavo arvosti Gummerusta, mutta muiden pappien arvostusta hän ei saanut.

SÄVELTÄJÄN VALTAISA TYÖ

Lauri Kokkonen kirjoitti kesämökissään *Viimeisiä kiusauksia* 14 vuotta. Eräänä kesäpäivänä työ tuli valmiiksi, ja niin hän levitti juhlan kunniaksi valkoisen liinan mökin pöydälle ja sytytti kynttilän. **Joonas Kokkonen** tuli siihen käymään ja kuuli uutisen. Kuunneltuaan näytelmän Lauri Kokkonen lukemana hän kysyi, saako hän säveltää sen.

- Joonas sävelsi teosta yhtä kauan kuin Lauri kirjoitti tekstiä. He keskustelivat ja neuvottelivat puhelimessa lähes päivittäin. Sävellys on perusteellinen ja hyvin rehellisesti tehty, Urpo Kokkonen kertoo.

Sävellystyö otti tiukoille. Läheiset näkivät, miten rasakaaksi se kävi säveltäjälle.

- Kerran Joonaksen vaimo tuli minua tapaamaan Tempeliaukion kirkkoon ja kertoi huolissaan Joonaksen olevan niin kiinni Paavossa, että hän ihan nääntyy.

Viimeiset kiusaukset -ooppera valmistui ja sai kantaesityksensä 2.9.1975 Suomen Kansallisoopperassa. Oopperaa on esitetty sen jälkeen lähes kolmesataa kertaa.

EKUMEENINEN HENKI

Piispa **Aimo T. Nikolainen** arvioi kerran Urpo Kokkoselle *Viimeiset kiusaukset* -oopperaa.

- Nikolainen toimi uransa aikana keskeisesti ekumeenisen liikkeen johdossa. Hänen mielestään *Viimeiset kiusaukset* -ooppera oli ainoa, jossa hän oli tavannut ekumeenista henkeä.

Nikolainen oli ihailut, miten Lauri Kokkonen oli kirjoittanut Paavosta, ja miten Paavo oli eräässä repliikissä todennut: ”Minä saarnaan vielä *Kristusta* Suomen kansalle.”

- Muistan, miten Lauri jahkaili tätä asiaa. Koska Kristus on sanassansa mukana, silloin ei tarvita mitään höpötystä eikä saarnaa *Kristuksesta*.

Lauri Kokkonen tutustui ortodoksisuuteen sodan aikana Karjalassa.

- Hän näki ja kuuli siellä läheltä, miten evankelis-luterilaisen kirkon papit kohtelivat väheksyen ortodokseja. Jätettyään kouluneuvoksen viran hän kääntyi ortodoksisuuteen.

- Lauri huomasi ja ymmärsi köyhän sielun tarpeet. Hän oli vähäosaisten puolella ja kaltoin kohdeltujen puolustaja, Urpo Kokkonen sanoo.

Johanna Sointula